

וְעַל כָּל אֵלֹו הַשְּׁלֶשָׁה מְמוֹנִים, עִם שְׂאָר כְּתוּבֹת
 שֶׁל מְלָאכֵי חֲבָלָה, שְׁמֵרְעִישִׁים גִּיהֵנָם, אָמַר
 קָרָא עַל־יָהוּ, (ישעיה סו ו) קוֹל שְׂאוֹן מַעִיר קוֹל מֵהִיכָל
 קוֹל ה' מִשְׁלָם גְּמוּל לְאוֹיְבָיו.

כַּנְּגַד שְׁלֶשָׁה מִשְׁחִיתִים הִלְלוּ, שְׁשׂוּלָטִים כָּל יָמֵי
 הַשָּׁבוּעַ. מִזְמַן תְּפִילַת עֶרְבִית, כָּל הַלֵּילָה,
 דְּנִין לְאוֹתָן אֲשֶׁר הָיָה בְּמַחֲשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וְגו',
 וּמְהַרְהָרִים הִרְהוּרִים עַל מִשְׁכְּבוֹתָם. וְעַל־יָהֵם אָמַר
 הַכְּתוּב, (שם כט טו) וְהָיָה בְּמַחֲשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וְגו'. (איכה ב
 א) הוּי חֲשָׁבִי אָוֶן וּפְעַלִי רָע עַל מִשְׁכְּבוֹתָם וְגו'.
 וְכִיּוֹן שְׁהַתְּחִילוּ, גּוֹמְרִים בַּיּוֹם עַל כּוֹלָם. אֲבָל
 הַתְּחַלַּת הַדִּין בְּרִשְׁעִים בְּגִיהֵנָם, מִשְׁתַּחֲשָׁךְ הַלֵּילָה.
 וְעַל זֶה נִקְרָאִים לֵילוֹת. כְּמָה דְאֵת אָמַר, (שה"ש ג
 ח) מִפְּחַד בַּלֵּילוֹת. וְאָמַר רַבִּי אֶלְכָּם נִדְרָאִי, מִפְּחַדָּהּ
 שֶׁל גִּיהֵנָם.

לְשׁוֹן הַקּוּדֶשׁ

וְעַל כָּל אֵלֹו הַשְּׁלֶשָׁה מְמוֹנִים, עִם שְׂאָר
 כְּתוּבֹת שֶׁל מְלָאכֵי חֲבָלָה, שְׁמֵרְעִישִׁים
 גִּיהֵנָם, אָמַר עַל־יָהֵם הַכְּתוּב (ישעיה סו) קוֹל
 שְׂאוֹן מַעִיר קוֹל מֵהִיכָל קוֹל ה' מִשְׁלָם
 גְּמוּל לְאוֹיְבָיו.
 כַּנְּגַד שְׁלֶשָׁה מִשְׁחִיתִים הִלְלוּ,
 שְׁשׂוּלָטִים כָּל יָמֵי הַשָּׁבוּעַ. מִזְמַן תְּפִילַת
 עֶרְבִית, כָּל הַלֵּילָה, דְּנִים לְאוֹתָם אֲשֶׁר

(שם כט) הָיָה בְּמַחֲשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וְגו',
 וּמְהַרְהָרִים הִרְהוּרִים עַל מִשְׁכְּבוֹתָם.
 וְעַל־יָהֵם אָמַר הַכְּתוּב (שם) וְהָיָה בְּמַחֲשָׁךְ
 מַעֲשֵׂיהֶם וְגו'. (מִיכָה א) הוּי חֲשָׁבִי אָוֶן וּפְעַלִי
 רָע עַל מִשְׁכְּבוֹתָם וְגו'. וְכִיּוֹן שְׁהַתְּחִילוּ,
 גּוֹמְרִים בַּיּוֹם עַל כּוֹלָם. אֲבָל הַתְּחַלַּת הַדִּין
 בְּרִשְׁעִים בְּגִיהֵנָם מִשְׁתַּחֲשָׁךְ הַלֵּילָה. וְעַל
 זֶה נִקְרָאִים לֵילוֹת, כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר (שיר א

וּלְפִיכֶךָ תִּקְנֶנּוּ בְּתַפְלַת עֲרֵבִית, כָּל יָמֵי
הַשָּׁבוּעַ, (תהלים עח לח) וְהוּא רַחוּם יִכְפֹּר עִוֹן.

עַל כִּי מֵאוֹתָהּ שָׁעָה שְׁתַּחֲשֹׁד, דָּנִין אֶת הָרָשָׁעִים
בְּגִיהֶנָם, עַל יְדֵי הַמְשָׁחִיתִים, שֶׁהֵם מְשָׁחִית אָף
וְחִימָה. וְכוּלָם נִבְלָלִים בְּהֵאֵי דִוְהוּא רַחוּם. מְשָׁחִית,
הָדָא הוּא דְכְּתִיב, וְלֹא יִשְׁחִית. אָף, דְּכְּתִיב וְהִרְבָּה
לְהָשִׁיב אָפּוֹ. חֲמָה, דְּכְּתִיב וְלֹא יַעִיר כָּל חַמָּתוֹ.

וּלְפִיכֶךָ תִּקְנֶנּוּ, לֹאמַר וְהוּא רַחוּם בְּיָמֵי הַחֹל וְלֹא
בְּשַׁבָּת. שְׁפִיזוֹן שְׁנַכְנַם שַׁבָּת, מִסְתַּלַּק
הַדִּין מִן הָעוֹלָם, וְהָרָשָׁעִים בְּגִיהֶנָם יֵשׁ לָהֶם
מְנוּחָה, וּמְלֹאכֵי חַבְלָה אֵינָם שׁוֹלְטִין עֲלֵיהֶם מִשָּׁעָה
שְׁקִידַשׁ הַיּוֹם.

וְעַל כֵּן אֵין אוֹמְרִים בְּעֶרְבַּ שַׁבָּת וְהוּא רַחוּם,
שֶׁלֹּא יִתְעוֹרְרוּ מְלֹאכֵי חַבְלָה. וּלְפִיכֶךָ הוּא

לְשׁוֹן הַקּוּדֵשׁ

מִפְּחַד בְּלִילוֹת. וְאָמַר רַבִּי אֶלְכָּסֵּנְדֵּרָא,
מִפְּחַדָּהּ שֶׁל גִּיהֶנָם.

וּלְפִיכֶךָ תִּקְנֶנּוּ בְּתַפְלַת עֲרֵבִית כָּל יָמֵי
הַשָּׁבוּעַ, וְהוּא רַחוּם יִכְפֹּר עִוֹן. עַל כִּי
מֵאוֹתָהּ שָׁעָה שְׁתַּחֲשֹׁד, דָּנִים אֶת
הָרָשָׁעִים בְּגִיהֶנָם עַל יְדֵי הַמְשָׁחִיתִים,
שֶׁהֵם מְשָׁחִית אָף וְחִמָּה. וְכוּלָם נִבְלָלִים
בְּזָה שֶׁל וְהוּא רַחוּם. מְשָׁחִית, זֶהוּ שְׁכַתוֹב
(תהלים עח) וְלֹא יִשְׁחִית. אָף, שְׁכַתוֹב וְהִרְבָּה

וְעַל כֵּן אֵין אוֹמְרִים בְּעֶרְבַּ שַׁבָּת וְהוּא

רַחוּם, שֶׁלֹּא יִתְעוֹרְרוּ מְלֹאכֵי חַבְלָה.

אָסור מִפְּנֵי כְבוֹדוֹ שֶׁל מֶלֶךְ, הַמְּגִינִין עַל הַרְשָׁעִים
בַּשָּׁבֶת, לְהַזְרוֹת שֶׁכָּבֵד נִסְתַּלַּק הַדִּין מִן הָעוֹלָם,
וּכְבֵד אֵין רְשׁוּת לְמַחְבְּלִים לְחַבֵּל.

לְסַנְטָרָא, הַהוּא מֶלְכִי לְחֵיבָא. אַתָּא מֶלְכָא
לְאַנָּא עֲלוּי, וְשׂוּיָה קַמִּיָּה. כִּיּוֹן
דְּקָאִים קַמִּי מֶלְכָא, מֵאן דְּאַגִּיזִים לִיָּה בְּמֶלְכִיּוֹתָא,
לָאו קִלְנָא שֶׁל מֶלֶךְ הוּא. כֶּךָ מֶלְכָא אִיהוּ שָׁבֶת,
נָטִיל לְחֵיבֵי דְגִיְהֵנָם קַמִּיָּה, וְאַגִּין עֲלִיָּיהוּ. וְכָל
סְנִטִירִין מִתְעַבְּרִין מִקַּמִּי מֶלְכָא. מֵאן דְּנָטִיל רְצוּעָה
קַמִּי מֶלְכָא וְאַגִּיזִים לָהּ, לָאו קִלְנָא דְּמֶלְכָא הוּא.
וְהוּא הַדִּין שְׂאִין לֹאמַר שׁוֹמֵר עִמּוֹ יִשְׂרָאֵל.

בְּהַאי מְדוּר, דְּנִין לְאוֹתָן (אִיּוֹב ל' ד') שְׁקוּטְפִין מְלוּחַ
עָלֵי שִׁיחַ, הַמְּפָסִיקִים דְּבָרִים שְׁנַתְּנוּ
בְּלוּחוֹת, עָלֵי שִׁיחָה בְּטִילָה. וְאוֹתָם שְׂאִינָן נוֹהֲגִין

לשון הקודש

הַמֶּלֶךְ הוּא הַשָּׁבֶת, נוֹטֵל אֶת רְשָׁעֵי
הַגִּיְהֵנָם לְפָנָיו, וּמְגִין עֲלֵיהֶם, וְכָל
הַשׁוֹמְרִים מְעַבְּרִים מִלְּפָנֵי הַמֶּלֶךְ. מִי
שֶׁנוֹטֵל רְצוּעָה לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ וּמִפְּחִיד
אוֹתָם, הַאִיִן הוּא קְלוּנּוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ? וְהוּא

הַדִּין שְׂאִין לֹאמַר שׁוֹמֵר עִמּוֹ יִשְׂרָאֵל.
בְּמְדוּר הַזֶּה דְּנִים לְאוֹתָם שְׁקוּטְפִים
מְלוּחַ עָלֵי שִׁיחַ, הַמְּפָסִיקִים דְּבָרִים
שְׁנַתְּנוּ בְּלוּחוֹת עָלֵי שִׁיחָה בְּטִילָה, וְאוֹתָם

רְחוּם, שְׂלָא יִתְעוֹרְרוּ מִלְּאֲכֵי חֲבֵלָה.
וְלְפִיכֶךָ הוּא אָסוּר מִפְּנֵי כְבוֹדוֹ שֶׁל מֶלֶךְ
הַמְּגִינִין עַל הַרְשָׁעִים בַּשָּׁבֶת, לְהַזְרוֹת
שֶׁכָּבֵד נִסְתַּלַּק הַדִּין מִן הָעוֹלָם, וּכְבֵד אֵין
רְשׁוּת לְמַחְבְּלִים לְחַבֵּל.

לְשׁוֹמֵר שֶׁהִיא מְלָקָה אֶת הַרְשָׁעִים. בָּא
הַמֶּלֶךְ לְהַגִּין עֲלֵיהֶם, וְשָׁם אוֹתוֹ לְפָנָיו.
כִּיּוֹן שֶׁעוֹמֵד לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, מִי שֶׁמִּפְּחִידֵם
בְּמַלְכוּת, הַאִיִן זֶה קְלוּנּוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ? כֶּךָ

כבוד בתלמידי חכמים, ואין דנין במקום הזה
למבזה תלמיד חכם, כי דנין אותו בטיט הינון.

ובמדור הראשון מורידין ודנין המבזה תלמיד
חכם בלבו, אף על פי שכבודם לפני
אחרים. והמקלל חרש, וכיוצא בהם. והעובר
אחורי בית הכנסת, בשעה שהציבור מתפללים.
והמספר שבת חברו בפני מי ששונאים אותו
לרעה. (ס"א ועל אבן לשון הרע) וכל אלו, וכיוצא בהם,
נידונין במדור הראשון.

המדור השני, הוא נקרא שחת. והוא אש
ירוקה. ואין שם כי אם חושך, ואין שם
רחמים כלל. ושם דנין, כל המספרין אחר מטתן
של תלמידי חכמים. והמלבין פני חברו ברבים.
ואפילו בהלכה, שלא ללמוד מפניו. והמתנאה

לשון הקודש

בפני מי ששונאים אותו לרעה. (ועל אבן
לשון הרע) וכל אלו וכיוצא בהם נדונין
במדור הראשון.

המדור השני הוא נקרא שחת, והוא
אש ירוקה. ואין שם כי אם חושך, ואין שם
רחמים כלל. ושם דנין כל המספרים
אחת מטתם של תלמידי חכמים.
והמלבין פני חברו ברבים, ואפילו

שאינם נוהגים כבוד בתלמידי חכמים.
ואין דנים במקום הזה למבזה תלמיד
חכם, כי דנים אותו בטיט הינון.

ובמדור הראשון מורידים ודנים המבזה
תלמיד חכם בלבו, אף על פי שכבודם
לפני אחרים. והמקלל חרש וכיוצא בהם.
והעובר אחורי בית הכנסת בשעה
שהציבור מתפללים. והמספר שבת חברו

שָׁלֵא לְשֵׁם שָׁמַיִם. וְהַמִּתְכַּבֵּד בְּקִלּוֹן שֶׁל חֲבִירוֹ.
 וְהַיּוֹדֵעַ בַּחֲבֵרוֹ שְׂיִכְשֵׁל בְּדַבָּרִים אוֹ בַּהֲלָכָה אַחַת,
 וְהֵם בְּעִיר אַחַת, וְאֵינוֹ מוֹדִיעוֹ קוֹדֵם שְׂיִכְשֵׁל,
 וַיִּשְׁמַח הוּא אוֹ אַחֵרִים. וּמִי שְׂיִישׁ לוֹ בֵּית הַכְּנֻסָּת,
 בְּעִירוֹ וְאֵינוֹ נִכְנָס בָּהּ לְהַתְפַּלֵּל. וּמִי שְׂאֵינוֹ נֹחַ
 לְחֲבִירוֹ בַּהֲלָכָה. וְהָאוֹכֵל מִסְּעוּדָה שְׂאֵינָה מִסְּפָקָת
 לְבַעֲלֶיהָ. וְהַמְּגַבִּיהַ יְדוֹ עַל חֲבִירוֹ, אֵף עַל פִּי שְׁלֵא
 הִכָּהוּ. וּמִי שְׂמִקְלָל בְּשָׁחוֹק לְחֲבֵרוֹ, בְּעֵנִין שְׂיִגִיעַ
 לוֹ בּוֹשֶׁת. כָּל אֵלוֹ נְדוּנִים שָׁם בְּמִדּוֹר זֶה, וְכָל
 פִּיּוּצֵא בָּהֶם.

הַמְּדוֹר הַשְּׁלִישִׁי, הוּא נִקְרָא דוּמָה. וְשָׁם נְדוּנִים
 כָּל אוֹתָן גַּפֵּי הָרוּחַ, הַמִּתְנַגְּאִים בְּלִבָּם
 בַּהֲלָכָה לְפָנֵי הָעַם, שְׁלֵא לְשֵׁם שָׁמַיִם. וְהַמְּסַפְּרִים
 לְשׁוֹן הָרַע. וְהַמְּגִיבִים לְבָבוֹ בְּהוֹרָאָה. וְהַדֵּן אֶת חֲבֵרוֹ
 לְכַף חוֹבָה. וְהַמְּלֹוּה לְחֲבֵרוֹ בְּרַבִּית. וְהַמְּגַלָּה פָּנִים

לשון הקודש

מִסְּפָקָת לְבַעֲלֶיהָ. וְהַמְּגַבִּיהַ יְדוֹ עַל חֲבֵרוֹ,
 אֵף עַל פִּי שְׁלֵא הִכָּהוּ. וּמִי שְׂמִקְלָל בְּשָׁחוֹק
 לְחֲבֵרוֹ בְּעֵנִין שְׂיִגִיעַ לוֹ בּוֹשֶׁת. כָּל אֵלוֹ
 נְדוּנִים שָׁם בְּמִדּוֹר זֶה, וְכָל פִּיּוּצֵא בָּהֶם.

הַמְּדוֹר הַשְּׁלִישִׁי הוּא נִקְרָא דוּמָה, וְשָׁם
 נְדוּנִים כָּל אוֹתָם גַּפֵּי הָרוּחַ הַמִּתְנַגְּאִים
 בְּלִבָּם בַּהֲלָכָה לְפָנֵי הָעַם שְׁלֵא לְשֵׁם
 שָׁמַיִם. וְהַמְּסַפְּרִים לְשׁוֹן הָרַע. וְהַמְּגִיבִים

בַּהֲלָכָה שְׁלֵא לְלַמֵּד מִמֶּנּוּ. וְהַמִּתְנַגְּאֵה שְׁלֵא
 לְשֵׁם שָׁמַיִם. וְהַמִּתְכַּבֵּד בְּקִלּוֹן שֶׁל חֲבֵרוֹ.
 וְהַיּוֹדֵעַ בַּחֲבֵרוֹ שְׂיִכְשֵׁל בְּדַבָּרִים אוֹ
 בַּהֲלָכָה אַחַת, וְהֵם בְּעִיר אַחַת, וְאֵינוֹ
 מוֹדִיעוֹ קֹדֵם שְׂיִכְשֵׁל, וַיִּשְׁמַח הוּא אוֹ
 אַחֵרִים. וּמִי שְׂיִישׁ לוֹ בֵּית הַכְּנֻסָּת בְּעִירוֹ
 וְאֵינוֹ נִכְנָס בָּהּ לְהַתְפַּלֵּל. וּמִי שְׂאֵינוֹ נֹחַ
 לְחֲבֵרוֹ בַּהֲלָכָה. וְהָאוֹכֵל מִסְּעוּדָה שְׂאֵינָה

בַּתּוֹרָה שְׁלֹא בַּהֲלָכָה. וּמִי שְׂאִינוּ עוֹנֶה אִמֵּן אַחַר
הַמְּבָרֵךְ. וּמִי שֶׁעוֹשֶׂה תַּפְּלוּתוֹ פִּיֶּסְקִי פִּיֶּסְקִי. כְּגוֹן
הַמְּסַפֵּר בַּתַּפְּלוּתוֹ, וְחֹזֵר וְאוֹמֵר דְּבַר אַחֵר, וְחֹזֵר
וּמַפְסִיק, וְהוּא נִקְרָא פִּיֶּסְקִי פִּיֶּסְקִי. וְהַמְתְּלוּצִין עַל
חֵבְרוֹ, וְעַל הַזְּקֵן שֶׁשָּׂכַח תְּלֻמוּדוֹ. וְהַרוֹאֶה דְּבַר
עֲרוּהָ בַּחֲבֵרוֹ וְאִינוּ מוֹדִיעוֹ בֵּינוּ לְבֵינוּ. כֹּל אֵלֶּה
נִדְוָנִין שָׁם, וְכֹל כִּיּוֹצֵא בָּהֶם.

הַמְּדוּר הַרְבִּיעִי, נִקְרָא טֵיט הַיָּוֵן. וְשָׁם נִידוּנִין,
כֹּל אוֹתָן גַּם הַרוּחַ. וְכֹל אוֹתָן הָעוֹנִין
עֲוֹנוֹת לְעֲנִיִּים וּמְדוּפְאִין. וְהַרוֹאֶה לְעֲנִי בְּדוּחַק וְאִינוּ
מְלַוְהוֹ, עַד שֶׁמִּבְּקֵשׁ מִמֶּנּוּ הַנְּאֻתוֹ. וְכֹל אוֹתָם
הַיּוֹדְעִים עֲדוּת לְעֲנִי וְאִינֶם מוֹדִיעִים. וְהַעוֹשֵׁק שְׂכַר
שְׂכִיר. וְהַמוֹצֵיא זֶרַע לְבַטְלָה. וְהַבָּא עַל גּוֹיָה וְנִגְדָה.
וְהַמְּשַׁבֵּן לְעֲנִי וְאִינוּ מַחְזִיר לוֹ מִשְׁכָּנוֹתָיו כְּשֶׁאֵין

לְשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ

לְבֵינוּ. כֹּל אֵלֶּה נִדְוָנִים שָׁם, וְכֹל כִּיּוֹצֵא
בָּהֶם.

הַמְּדוּר הַרְבִּיעִי נִקְרָא טֵיט הַיָּוֵן, וְשָׁם
נִדְוָנִים כֹּל אוֹתָם גַּם הַרוּחַ, וְכֹל אוֹתָם
הָעוֹנִים עֲוֹנוֹת לְעֲנִיִּים וּמְדוּפְאִים. וְהַרוֹאֶה
לְעֲנִי בְּדוּחַק וְאִינוּ מְלַוְהוֹ, עַד שֶׁמִּבְּקֵשׁ
מִמֶּנּוּ הַנְּאֻתוֹ. וְכֹל אוֹתָם הַיּוֹדְעִים עֲדוּת
לְעֲנִי וְאִינֶם מוֹדִיעִים. וְהַעוֹשֵׁק שְׂכַר
שְׂכִיר. וְהַמוֹצֵיא זֶרַע לְבַטְלָה. וְהַבָּא עַל

לְבוֹ בַּהוֹרָאָה. וְהִדָּן אֶת חֵבְרוֹ לְכַף חוּבָה.
וְהַמְלִוֶה לְחֵבְרוֹ בְּרַבִּית. וְהַמְגַלֶּה פָּנִים
בַּתּוֹרָה שְׁלֹא בַּהֲלָכָה. וּמִי שְׂאִינוּ עוֹנֶה
אִמֵּן אַחֵר הַמְּבָרֵךְ. וּמִי שֶׁעוֹשֶׂה תַּפְּלוּתוֹ
פְּסָקוֹת פְּסָקוֹת, כְּגוֹן הַמְּסַפֵּר בַּתַּפְּלוּתוֹ
וְחֹזֵר וְאוֹמֵר דְּבַר אַחֵר, וְחֹזֵר וּמַפְסִיק,
וְהוּא נִקְרָא פִּסְקִי פִּסְקִי. וְהַמְתְּלוּצִין עַל
חֵבְרוֹ וְעַל הַזְּקֵן שֶׁשָּׂכַח תְּלֻמוּדוֹ. וְהַרוֹאֶה
דְּבַר עֲרוּהָ בַּחֲבֵרוֹ וְאִינוּ מוֹדִיעוֹ בֵּינוּ

לוּ דָבָר אַחֵר. וְהַמָּטָה מִשְׁפָּט. וְהַלֹּקַח שׁוֹמֵד.
בּוֹלָם נִידוּנִים בַּמְדוּר הַזֶּה.

הַמְדוּר הַחֲמִישִׁי, נִקְרָא שְׂאוּל. וְשֵׁם נִידוּנִים
הַמִּינִים, וְהַמוֹסְרִים, וְהָאֶפִיקוֹרְסִים,
וְהַכּוֹפְרִים בַּתּוֹרָה, וְהַכּוֹפְרִים בַּתְּחִיַּת הַמֵּתִים. עַל
אֵלֶּה נֶאֱמָר, (שם ז ט) כָּלֶּה עֲנֵן וַיִּלְךְ בֶּן יוֹרֵד שְׂאוּל
לֹא יַעֲלֶה. וְעַל שְׂאֵר הַחוּמָּאִים כְּתִיב, (ש"א ב ו) ה'
מִמֵּית וּמִחַיָּה מוֹרִיד שְׂאוּל וַיַּעַל.

הַמְדוּר הַשֵּׁשִׁי, נִקְרָא צְלָמוֹת. וְשֵׁם נִידוּנֵינוּ, כָּל
אוֹתָן שֶׁשָּׁכְבוּ עִם אֲמוֹתָן, וְנִגְדָה וְעַם
גּוֹיָה. הַמְדוּר הַשְּׁבִיעִי, נִקְרָא אֶרֶץ תַּחְתִּית, הַיּוֹרֵד
לְשָׁם, שׁוֹב אֵינּוּ עוֹלָה. וְעַלֵּיהֶם נֶאֱמָר, (מלאכי ג
כא) וְעִסּוֹתֶם רְשָׁעִים וְגו'.

לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ

לֹא יַעֲלֶה. וְעַל שְׂאֵר הַחוּמָּאִים כְּתוּב
(שמואל-ב ב ט) ה' מִמֵּית וּמִחַיָּה מוֹרִיד שְׂאוּל
וַיַּעַל.

הַמְדוּר הַשֵּׁשִׁי נִקְרָא צְלָמוֹת, וְשֵׁם
נִידוּנֵים כָּל אוֹתָם שֶׁשָּׁכְבוּ עִם אֲמוֹתָם
וְנִגְדָה וְעַם גּוֹיָה. הַמְדוּר הַשְּׁבִיעִי נִקְרָא
אֶרֶץ תַּחְתִּית. הַיּוֹרֵד לְשָׁם שׁוֹב אֵינּוּ
עוֹלָה, וְעַלֵּיהֶם נֶאֱמָר (מלאכי ג) וְעִסּוֹתֶם
רְשָׁעִים וְגו'.

גּוֹיָה וְנִגְדָה. וְהַמְשָׁכֵן לְעַנִּי וְאֵינּוּ מַחֲזִיר
לוֹ מִשְׁכּוֹנוֹתָיו כְּשֶׁאֵין לוֹ דָבָר אַחֵר.
וְהַמָּטָה מִשְׁפָּט. וְהַלֹּקַח שׁוֹמֵד. כָּלֶּם
נִידוּנִים בַּמְדוּר הַזֶּה.

הַמְדוּר הַחֲמִישִׁי נִקְרָא שְׂאוּל, וְשֵׁם
נִידוּנֵים הַמִּינִים, וְהַמוֹסְרִים,
וְהָאֶפִיקוֹרְסִים, וְהַכּוֹפְרִים בַּתּוֹרָה,
וְהַכּוֹפְרִים בַּתְּחִיַּת הַמֵּתִים. עַל אֵלֶּה
נֶאֱמָר (איוב ז) כָּלֶּה עֲנֵן וַיִּלְךְ בֶּן יוֹרֵד שְׂאוּל

וְכָל אֱלוֹ הַמְדוּרוֹת, אִשׁ אוֹכְלָה דוֹלְקַת לִילָה
וַיּוֹם לְנַפְשׁוֹתָם שֶׁל רְשָׁעִים. יֵשׁ מִי שֶׁנִּקְרָא
רְשָׁע, וְנִידוֹן בְּגִיהֶנֶם שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשׁ. וַיֵּשׁ רְשָׁע
גָּמוּר שְׂאִין לוֹ הִרְהוּר תְּשׁוּבָה, אִין לוֹ תִקְנָה, וְנִידוֹן
לְעוֹלָם בְּגִיהֶנֶם. רַבָּנָן אָמְרִי, (ד' טז ע"ב) רְשָׁע נִידוֹן
בְּגִיהֶנֶם שְׁשָׁה חֲדָשִׁים. רְשָׁע גָּמוּר, שְׁנַיִם עָשָׂר
חֲדָשׁ. וְהֵי מִיִּלִּי בְּשֶׁהִרְהוּר לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, וּמִתּוֹ.
אֲבָל אִם לֹא הִרְהוּר לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה, וְלֹא עָשׂוּ
תְּשׁוּבָה, עָלֵיהֶם הַפְּסוּק אָמַר, (ישעיה סו כד) וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ
בַּפְּגָרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי וְגו'.

וְאָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, בְּשִׁגְרֵשׁ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
אָדָם הָרֵאשׁוֹן מִגֵּן עֵדֶן, נִתְיָרָא מִמְדוּר זֶה
הַנִּקְרָא אֶרֶץ תַּחְתִּית, מִפְּנֵי שְׂאִין לוֹ שִׁיעוּר. וְעַל
זֶה נֵאמַר, (איוב י כב) אֶרֶץ עֲפָתָה כְּמוֹ אֶפֶל צִלְמוֹת
וְלֹא סִדְרִים וְתַפֵּעַ כְּמוֹ אֶפֶל.

לשון הקודש

לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וּמִתּוֹ. אֲבָל אִם לֹא
הִרְהוּר לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה וְלֹא עָשׂוּ תְּשׁוּבָה,
עָלֵיהֶם הַפְּסוּק אָמַר (ישעיה סו) וַיֵּצְאוּ וַרְאוּ
בַּפְּגָרֵי הָאֲנָשִׁים הַפּוֹשְׁעִים בִּי וְגו'.

וְאָמַר רַבִּי רְחוּמַאי, בְּשִׁגְרֵשׁ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֵת אָדָם הָרֵאשׁוֹן מִגֵּן עֵדֶן,
נִתְיָרָא מִמְדוּר זֶה הַנִּקְרָא אֶרֶץ תַּחְתִּית,
מִפְּנֵי שְׂאִין לוֹ שִׁיעוּר, וְעַל זֶה נֵאמַר (איוב י

וְכָל אֱלוֹ הַמְדוּרוֹת, אִשׁ אוֹכְלָה דוֹלְקַת
לִילָה וַיּוֹם לְנַפְשׁוֹתָם שֶׁל רְשָׁעִים. יֵשׁ מִי
שֶׁנִּקְרָא רְשָׁע וְנִידוֹן בְּגִיהֶנֶם שְׁנַיִם עָשָׂר
חֲדָשׁ. וַיֵּשׁ רְשָׁע גָּמוּר שְׂאִין לוֹ הִרְהוּר
תְּשׁוּבָה, אִין לוֹ תִקְנָה, וְנִידוֹן לְעוֹלָם
בְּגִיהֶנֶם. הַכְּמִים אוֹמְרִים, רְשָׁע נִידוֹן
בְּגִיהֶנֶם שְׁשָׁה חֲדָשִׁים. רְשָׁע גָּמוּר –
שְׁנַיִם עָשָׂר חֲדָשׁ. וְדְבָרִים אֱלוֹ בְּשֶׁהִרְהוּר

מָה עָשָׂה. עָשָׂה תְּשׁוּבָה, וּנְכַנֵּם בְּמִי גִיחוֹן עַד
צִוְאָרוֹ. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו, וְסִלְקוּ
לְמָקוֹם הַנִּקְרָא אֲדָמָה. שֶׁהִיא אַחַת מִשְׁבְּעָה
אֲרָצוֹת, וְשֵׁם הוֹלִיד אֶת קִיָּן וְהֶבֶל.

בְּשֶׁהָרַג קִיָּן אֶת הֶבֶל, גָּזַר עָלָיו הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְהִיּוֹת נָע וְנָד בְּאֶרֶץ. מָה
כְּתוּב. (בראשית ד יד) הֵן גִּרְשַׁת אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי
הָאֲדָמָה וְגו', וְהִיִּיתִי נָע וְנָד בְּאֶרֶץ. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא קָבְלוּ בְּתְשׁוּבָה, וְסִלְקוּ לְאֶרְקָא.

בְּשֶׁנּוֹלַד שֵׁת, סִלְקוּ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאָדָם
הָרֵאשׁוֹן לְמַעַלָּה מִכָּל הָאֲרָצוֹת,
לְתַבֵּל. בְּמָקוֹם אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, בְּחֶבְרוֹן. וְשֵׁם חָצַב
לוֹ קֶבֶר, וְעָשָׂה מְעָרָה לְפָנָיו מִמְעָרָה, סָמוּךְ לַגִּן
עֵדֶן. וְשֵׁם הִיָּתָה קְבוּרָתוֹ. וְקְבוּרַת אַבְרָהָם יִצְחָק
וְיַעֲקֹב, וְהָאֲמָחוֹת.

לשון הקודש

ברוך הוא להיות נע ונד בארץ. מה
כתוב? (בראשית ד) הן גרשת אתי היום מעל
פני האדמה וגו', והייתי נע ונד בארץ.
והקדוש ברוך הוא קבלו בתשובה,
וסלקו לארקא.

בשנולד שֵׁת, סלקו הקדוש ברוך הוא
לאדם הראשון למעלה מכל הארצות,
לתבל. במקום ארץ ישראל, בחברון.

ארץ עפְתָה כְּמוֹ אֶפֶל צִלְמוֹת וְלֹא סְדָרִים
וְתַפַּע כְּמוֹ אֶפֶל.

מָה עָשָׂה? עָשָׂה תְּשׁוּבָה וּנְכַנֵּם בְּמִי גִיחוֹן
עַד צִוְאָרוֹ. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עָלָיו
וְסִלְקוּ לְמָקוֹם הַנִּקְרָא אֲדָמָה, שֶׁהִיא אַחַת
מִשְׁבְּעָה אֲרָצוֹת, וְשֵׁם הוֹלִיד אֶת קִיָּן
וְהֶבֶל.

בְּשֶׁהָרַג קִיָּן אֶת הֶבֶל, גָּזַר עָלָיו הַקְדוּשׁ

רַבִּי קִיסְמָא אָמַר, מְעַרְתַּי הַמְכַפְּלָה, סְמוּךְ לְפֶתַח
 גֶּן עֵדֶן. בְּשָׁעָה שְׁמַתָּה חַוָּה, בָּא אָדָם לְקַבְּרָהּ
 שָׁם. וְשָׁם הָרִיחַ, מִרִּיחוֹת גֶּן עֵדֶן, בְּאוֹתוֹ הָרִיחַ
 שְׁהִיָּה שָׁם. רָצָה לְחַצּוֹב יוֹתֵר, יִצְתָּה בֵּת קוֹל
 וְאָמְרָה דִּינָךְ. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עָמַד, וְלֹא חָצַב יוֹתֵר,
 וְשָׁם נִקְבְּרָה. מִי נִתְעַסֵּק בּוֹ. שֵׁת בְּנוֹ, שֶׁהוּא הִיָּה
 בְּדַמּוֹתָיו וּבְצִלְמוֹ.

אָמַר רַבִּי רְחוּמָאִי, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתְעַסֵּק בּוֹ
 בְּשָׁנוּצָר, וְנִתְעַסֵּק בּוֹ בְּשִׁמְתוֹ. וְלֹא הָיָה מִי
 שִׁיּוּדַע בּוֹ, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם,
 וְנִכְנַס לְשָׁם, וְרָאָה אוֹתוֹ, וְהָרִיחַ רִיחַ בְּשָׁמִים שֶׁל
 גֶּן עֵדֶן, וְשָׁמַע קוֹל מִלְּאֲכֵי הַשָּׁרֵת אוֹמְרִים, אָדָם
 הָרֵאשׁוֹן קָבוּר שָׁם, וְאַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב מוֹכְנֵים

לשון הקודש

נקבר. מי נתעסק בו? שֵׁת בְּנוֹ, שֶׁהוּא
 הִיָּה בְּדַמּוֹתָיו וּבְצִלְמוֹ.

אָמַר רַבִּי רְחוּמָאִי, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 נִתְעַסֵּק בּוֹ בְּשָׁנוּצָר, וְנִתְעַסֵּק בּוֹ בְּשִׁמְתוֹ.
 וְלֹא הָיָה מִי שִׁיּוּדַע בּוֹ, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם
 אָבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם וְנִכְנַס לְשָׁם, וְרָאָה
 אוֹתוֹ, וְהָרִיחַ רִיחַ בְּשָׁמִים שֶׁל גֶּן עֵדֶן,
 וְשָׁמַע קוֹל מִלְּאֲכֵי הַשָּׁרֵת אוֹמְרִים: אָדָם
 הָרֵאשׁוֹן קָבוּר שָׁם, וְאַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב
 מוֹכְנֵים יְהִיוּ לְמַקּוֹם הַזֶּה. רָאָה הַיָּר דּוֹלֵק

וְשָׁם חָצַב לוֹ קֶבֶר, וַעֲשֵׂה מְעַרְתָּה לְפָנִים
 מִמְּעַרְתָּה סְמוּךְ לְגֶן עֵדֶן, וְשָׁם הִיָּתְה
 קַבּוּרָתוֹ, וְקַבּוּרַת אַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב
 וְהָאֵמָהוּת.

רַבִּי קִיסְמָא אָמַר, מְעַרְתַּי הַמְכַפְּלָה
 סְמוּךְ לְפֶתַח גֶּן עֵדֶן. בְּשָׁעָה שְׁמַתָּה חַוָּה
 בָּא אָדָם לְקַבְּרָהּ שָׁם, וְשָׁם הָרִיחַ מִרִּיחוֹת
 גֶּן עֵדֶן, בְּאוֹתוֹ הָרִיחַ שְׁהִיָּה שָׁם. רָצָה
 לְחַצּוֹב יוֹתֵר, יִצְאָה בֵּת קוֹל וְאָמְרָה: דִּינָךְ.
 בְּאוֹתָהּ שָׁעָה עָמַד, וְלֹא חָצַב יוֹתֵר, וְשָׁם

וַיְהִי לַמָּקוֹם הַזֶּה. רָאָה הַיָּגֵר דּוֹלֵק, וַיֵּצֵא. מִיַּד
הַיְתָה תֵּאָוֹתוֹ עַל הַמָּקוֹם הַזֶּה.

אָמַר רַב הוּנָא, קוֹדֵם שָׁבָא אֲבָרְהָם, רַבִּים הָיוּ
מִבְּקָשִׁים לִיקְבֹּר שָׁם, וּמִלְאֲכֵי הַשָּׂרֵת הָיוּ
שׁוֹמְרִים הַמָּקוֹם, וְרוֹאִים אֵשׁ דּוֹלֶקֶת שָׁם, וְלֹא יָבְלוּ
לְכַנּוֹם, עַד שָׁבָא אֲבָרְהָם וְנִכְנַם, וְקָנָה אֶת הַמָּקוֹם.

רַבִּי נְחֵמְיָה פָּתַח, (שם ב ח) וַיִּטַּע ה' אֱלֹהִים גֶּן עֵדֶן
מִקֶּדֶם וּגְו'. בְּשִׁפְרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָדָם
הָרֵאשׁוֹן, מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּרֵאוֹ, וּמַעֲפָר בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ נָטַל, וּבָרָא אוֹתוֹ. בֵּינוֹן שִׁפְרָא אוֹתוֹ, וְעָמַד
עַל רַגְלָיו, בָּאוּ כָּל הַבְּרִיּוֹת לְהַשְׁתַּחֲוֹת לוֹ.

מָה עָשָׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. נָטַלוּ מִשָּׁם,
וְהַכְּנִיסוּ לְגֵן עֵדֶן, וְעָשָׂה לוֹ עֵשֶׂר חוּפּוֹת,
כְּדוֹגְמַת עֵשֶׂר חוּפּוֹת שֶׁעֲתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא

לשון הקודש

– וַיֵּצֵא. מִיַּד הַיְתָה תֵּאָוֹתוֹ עַל הַמָּקוֹם
הַזֶּה.

אָמַר רַב הוּנָא, קֹדֵם שָׁבָא אֲבָרְהָם,
רַבִּים הָיוּ מִבְּקָשִׁים לִקְבֹּר שָׁם, וּמִלְאֲכֵי
הַשָּׂרֵת הָיוּ שׁוֹמְרִים הַמָּקוֹם, וְרוֹאִים אֵשׁ
דּוֹלֶקֶת שָׁם, וְלֹא יָבְלוּ לְכַנּוֹם. עַד שָׁבָא
אֲבָרְהָם וְנִכְנַם, וְקָנָה אֶת הַמָּקוֹם.

רַבִּי נְחֵמְיָה פָּתַח, (בראשית ב) וַיִּטַּע ה'

אֱלֹהִים גֶּן עֵדֶן מִקֶּדֶם וּגְו'. בְּשִׁפְרָא
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אָדָם הָרֵאשׁוֹן,
מִבֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּרֵאוֹ, וּמַעֲפָר בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ נָטַל וּבָרָא אוֹתוֹ. בֵּינוֹן שִׁפְרָא
אוֹתוֹ וְעָמַד עַל רַגְלָיו, בָּאוּ כָּל הַבְּרִיּוֹת
לְהַשְׁתַּחֲוֹת לוֹ.

מָה עָשָׂה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא? נָטַלוּ מִשָּׁם,
וְהַכְּנִיסוּ לְגֵן עֵדֶן, וְעָשָׂה לוֹ עֵשֶׂר חוּפּוֹת,

לַעֲשׂוֹת לַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן לְעֵתִיד לָבֵא. וּמִלֶּאכִי
הַשָּׂרֵת הָיוּ יוֹרְדִין וְעוֹלִין, וְעוֹשִׂים שְׂמֵחָה לְפָנָיו,
וְנָתַן לוֹ חֶכְמָה עֲלִיוֹנָה.

וּבְשִׁירְד סמא"ל מְשַׁמֵּי מָרוֹם, רָאָה מַעֲלָתוֹ שֶׁל
אָדָם, וּמִלֶּאכִי הַשָּׂרֵת מְשַׁמְשִׁין לְפָנָיו
בְּחֹפְתוֹ, וַיִּרַע בְּעֵינָיו. מָה עָשָׂה. נָטַל נְחֹשׁ כְּמִין
גָּמַל, וָרָכַב עָלָיו, וַיֵּרֵד וּפָתָה אוֹתוֹ, עַד שֶׁעָבַר
מֵאֲמַר יוֹצְרוֹ.

וּמַהֲוֹ שֶׁעָבַר. רַבִּי אֶלְכָּס־נְדָרִי אָמַר, רוּחַ זְנוּנִים
נִכְנָם בְּתוֹכּוֹ. רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר, רוּחַ
הַטְּמוּמָאָה הִיְתָה בּוֹ, וְעָבַר מֵאֲמַר יוֹצְרוֹ. בֵּינוֹן שֶׁעָבַר,
נִגְלָה עָלָיו הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וַיִּגְרְשׁוּ מִגַּן עֵדֶן, וַיִּגְזַר
עָלָיו עֶשֶׂר גְּזִירוֹת, וְעַל תְּהֵא עֶשֶׂר גְּזִירוֹת, וְעַל
הַנְּחֹשׁ עֶשֶׂר, וְעַל הָאָדָמָה תִּשְׁעָה גְּזִירוֹת. נִמְצְאוּ

לשון הקודש

עָשָׂה? נָטַל נְחֹשׁ כְּמִין גָּמַל וָרָכַב עָלָיו,
וַיֵּרֵד וּפָתָה אוֹתוֹ, עַד שֶׁעָבַר מֵאֲמַר יוֹצְרוֹ.
וּמַהֲוֹ שֶׁעָבַר? רַבִּי אֶלְכָּס־נְדָרִי אָמַר, רוּחַ
זְנוּנִים נִכְנָם בְּתוֹכּוֹ. רַבִּי חִזְקִיָּה אָמַר,
רוּחַ הַטְּמוּמָאָה הִיְתָה בּוֹ, וְעָבַר מֵאֲמַר
יוֹצְרוֹ. בֵּינוֹן שֶׁעָבַר, נִגְלָה עָלָיו הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא וַיִּגְרְשׁוּ מִגַּן עֵדֶן, וַיִּגְזַר עָלָיו עֶשֶׂר
גְּזִירוֹת, וְעַל תְּהֵא עֶשֶׂר גְּזִירוֹת, וְעַל הַנְּחֹשׁ

כְּדָגְמַת עֶשֶׂר חֲפוֹת שֶׁעֲתִיד הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא לַעֲשׂוֹת לַצַּדִּיקִים בְּגַן עֵדֶן לְעֵתִיד
לָבֵא. וּמִלֶּאכִי הַשָּׂרֵת הָיוּ יוֹרְדִים וְעוֹלִים
וְעוֹשִׂים שְׂמֵחָה לְפָנָיו, וְנָתַן לוֹ חֶכְמָה
עֲלִיוֹנָה.

וּבְשִׁירְד סמא"ל מְשַׁמֵּי מָרוֹם, רָאָה
מַעֲלָתוֹ שֶׁל אָדָם, וּמִלֶּאכִי הַשָּׂרֵת
מְשַׁמְשִׁים לְפָנָיו בְּחֹפְתוֹ, וַיִּרַע בְּעֵינָיו. מָה

אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת, בְּנֶגֶד אַרְבָּעִים מַלְקוּת
שְׁנֵת־חַיִּיב הָרָשָׁע בְּבֵית דִּין.

לְסוּף עָשָׂה תְּשׁוּבָה, וְקָבְלוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּהֵימָּא שְׁעֵתָא. דְּאָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר
שְׁלֹמֹ, מַאי דְכָתוּב, (תהלים לט יג) שְׁמָעָה תִּפְלְתִי ה'
וְשׁוּעָתִי הָאֲזִינָה אֶל דְּמַעְתִּי אֶל תַּחֲרַשׁ כִּי גַר אָנֹכִי
עַמָּךְ. דְּוָד מַלְכָּא אָמַר דָּא. דְּאָמַר רַבִּי בּוֹן בַּר
חַמָּא, אָמַר דְּוָד, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֵיהוּ קָרִיב
לְכָל אֵינּוֹן דְּקָרְאוּ לֵיהּ.

פְּתַח וְאָמַר הָאִי קָרְא, (שם קמה יח) קָרוּב ה' לְכָל
קָרְאִיו לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאַמַּת. דִּהָא פֶּל
אֵינּוֹן דְּקָרְאוּ בְּאַמַּת לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, קוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא קָרִיב לוֹן, וּמְקַבֵּל לוֹן, וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא לְבָא בְּעֵי.

לשון הקודש

דְּוָד, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא קָרוּב לְכָל
אוֹתָם שְׁקוּרָאִים לוֹ.

פְּתַח וְאָמַר הַפְּסוּק הַזֶּה, (שם קמה) קָרוּב ה'
לְכָל קָרְאִיו לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאֵהוּ בְּאַמַּת.
שְׁהַרִי כֹל אוֹתָם שְׁקוּרָאִים בְּאַמַּת לְקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַרֵּב
אוֹתָם וּמְקַבֵּל אוֹתָם, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
מְבַקֵּשׁ אֶת הַלֵּב.

עֲשֵׂה, וְעַל הָאֲדָמָה תִּשַׁע גְּזוּרוֹת. נִמְצְאוּ
אַרְבָּעִים חָסֵר אַחַת, בְּנֶגֶד אַרְבָּעִים
מַלְקוּת שְׁנֵת־חַיִּיב הָרָשָׁע בְּבֵית דִּין.

לְסוּף עָשָׂה תְּשׁוּבָה, וְקָבְלוּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. שְׁאָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּר
שְׁלֹמֹ, מָהוּ שְׁכַתוּב (תהלים לט) שְׁמָעָה
תִּפְלְתִי ה' וְשׁוּעָתִי הָאֲזִינָה אֶל דְּמַעְתִּי אֶל
תַּחֲרַשׁ כִּי גַר אָנֹכִי עַמָּךְ? דְּוָד הַמֶּלֶךְ אָמַר
אֵת זֶה. שְׁאָמַר רַבִּי בּוֹן בַּר חַמָּא, אָמַר

וְרַעוּתָא דְּבַר נָשׁ, חָשִׁיב קַמִּיָּה מִכָּל קַרְבָּנִין
 וְעֵלְיוֹן דְּכָל עֲלָמָא. בִּינּוֹן דְּבַר נָשׁ שְׁנֵי
 רַעוּתִיָּה בְּתַשׁוּבָה, לִית תַּרְעָא בְּכָל אֵינּוֹן רַקִּיעִין,
 דְּלֹא פִתַּח לְגַבִּיָּה. קַרְבָּנָא דְּבַר נָשׁ, בְּלָבָא וְרַעוּתָא
 תְּלִיָּא. דְּכַתִּיב, (ויקרא ה ה) וְהִתְוֹדָה אֲשֶׁר חָטָא
 עָלֶיָּה. (שם טז כא) וְהִתְוֹדָה עָלָיו. וְכוּלָּא בְּלָבָא תְּלִיָּא.

רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנָה אָמַר לְחַכְמִים. פְּנִי, חַיִּיכֶם,
 אֵין קְרוּב לְפָנֵי הַמָּקוֹם, בְּלָבוֹ שֶׁל אָדָם,
 וְנִיחָא קַמִּיָּה יוֹתֵר מִכָּל קַרְבָּנִין וְעֵלְיוֹן דְּכָל עֲלָמָא.

מֵאַן דִּיתִיב בְּתַעֲנִיתָא, וַיִּשְׁנֵי לְבִיָּה וְרַעוּתִיָּה, אִיהוּ
 מִקְרִיב קַרְבָּן שְׁלָם, דְּנִיחָא לִיָּה לְקוּדְשָׁא
 בְּרוּךְ הוּא דְּמִקְרִיב קַמִּיָּה תַרְבִּיָּה וְדַמִּיָּה וְגוֹפִיָּה,
 וּמִקְרִיב קַמִּיָּה אִישָׁא וְרִיחָא דְּפוּמִיָּה, וְלָבָא וְרַעוּתָא
 אֶתְקַרֵּי מוֹזַבַּת פַּפְרָה.

לשון הקודש

וְרַצוֹנֵנוּ שֶׁל אָדָם חָשׁוּב לְפָנָיו מִכָּל
 הַקַּרְבָּנוֹת וְהָעוֹלוֹת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם. בִּינּוֹן
 שֶׁהָאָדָם שֶׁם רַצוֹנוֹ בְּתַשׁוּבָה, אֵין שֶׁעַר
 בְּכָל אוֹתָם הַרַקִּיעִים שֶׁלֹּא פוֹתַח אֵלָיו.
 קַרְבָּנֵנוּ שֶׁל אָדָם תְּלוּי בְּלֵב וְרַצוֹן, שֶׁכְּתוּב
 וְהִתְוֹדָה אֲשֶׁר חָטָא עָלֶיָּה. וְהִתְוֹדָה עָלָיו.
 וְהַכָּל תְּלוּי בְּלֵב.
 רַבִּי נְחוּנְיָא בֶּן הַקָּנָה אָמַר לְחַכְמִים:

פְּנִי, חַיִּיכֶם, אֵין קְרוּב לְפָנֵי הַמָּקוֹם בְּלָבוֹ
 שֶׁל אָדָם, וְגוֹחַ לְפָנָיו מִכָּל הַקַּרְבָּנוֹת
 וְהָעוֹלוֹת שֶׁל כָּל הָעוֹלָם.
 מִי שִׁישֵׁב בְּתַעֲנִיתָ, וַיִּשִׁים לְבוֹ וְרַצוֹנוֹ,
 הוּא מִקְרִיב קַרְבָּן שְׁלָם, שְׁנוֹת לוֹ לְקוּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא שֶׁמִּקְרִיב לְפָנָיו חֲלָבוֹ וְדָמוֹ
 וְגוֹפוֹ, וּמִקְרִיב לְפָנָיו הָאֵשׁ וְהַרִיחַ שֶׁל פִּיו.
 וְהַלֵּב וְהָרַצוֹן נִקְרָאִים מוֹזַבַּת פַּפְרָה.

קָרַבְּנָן אֶתְפֹּלֵג לְכַמָּה סְטָרִין, לְכַמָּה חוּלְקִין.
תַּעֲנִית דְּבַר נִשְׁ אֶתְפֹּלֵג לְכַמָּה סְטָרִין,
לְכַמָּה חוּלְקִין. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לָא נָטַל מִכּוּלָּא,
אֵלָא לְבָא וְרַעוּתָא.

וּתְלָתָא מְלָכִין אֵינּוּן בְּנוּפָא: מוּחָא. וְלְבָא.
וּכְבֻדָּא. מוּחָא, אָכִיל מִן כּוּלָּא, וַיְהִיב
לְלְבָא. לְבָא אָכַל מִן כּוּלָּא, וַיְהִיב לְכְבֻדָּא. הַכְּבֵד
הוּא יְהִיב לְכוּלָּא. שְׁנַאמֶר, (קהלת א ז) כָּל הַנְּחָלִים
הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינְנוּ מֵלֵא. וְהוּא בְּדוּגְמַת
יָם. וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְקַבְּלָן.

לֵית לָךְ בְּכָל עֲלָמָא, דְּקִיָּיְמִי קַמִּיהָ, אֵלָא תְּשׁוּבָה
וְצִלוּתָא דְּבַר נִשְׁ. וְאָמַר רַבִּי יְהוּדָה, תְּלַת
זַיְנֵי תְּשׁוּבָה הָכָא בְּהַאי קָרָא. תְּפִלָּה. שְׁוֹעָה.
דְּמַעָּה. וּכְלָהּוּ בְּהַאי קָרָא כְּתִיבִי, (תהלים לט יג) שְׁמַעָה
תְּפִלָּתִי ה' וְשְׁוֹעָתִי הִאֲזִינָה אֵל דְּמַעָּתִי אֵל תַּחֲרַשׁ.

לשון הקודש

לְכַמָּה סְטָרִין (קהלת א ז) כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים
אֶת הַיָּם וְהַיָּם אֵינְנוּ מֵלֵא. וְהוּא בְּדוּגְמַת
יָם. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַבְּלָן.

אֵינּוּן לָךְ בְּכָל הָעוֹלָם שְׁעוּמִדִּים לְפָנָיו,
אֵלָא תְּשׁוּבָה וְתְּפִלָּה שֶׁל אָדָם. וְאָמַר
רַבִּי יְהוּדָה, שְׁלֹשָׁה מִינֵי תְּשׁוּבָה כָּאן
בְּפִסְוֹק הַזֶּה: תְּפִלָּה, שְׁוֹעָה, דְּמַעָּה. וְכֻלָּם

חֲקָרְבָּן נִחְלָק לְכַמָּה צְדָדִים, לְכַמָּה
חֲלָקִים. הַתַּעֲנִית שֶׁל אָדָם נִחְלָקֶת לְכַמָּה
צְדָדִים, לְכַמָּה חֲלָקִים. וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא לֹא נָטַל מִהֶבֶל אֵלָא הַלֵּב וְהַרְצוֹן.

וְשְׁלֹשָׁה מְלָכִים הֵם בְּגוּפֵי: מַח, וְלֵב,
וְכַבֵּד. הַמַּח אוֹכֵל מִהֶבֶל וְנוֹתֵן לְלֵב. הַלֵּב
אוֹכֵל מִהֶבֶל וְנוֹתֵן לְכַבֵּד. הַכַּבֵּד נוֹתֵן

בְּלֹהוּ תִּלְתָּא חֲשִׁיבִי לְפָנֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,
 וּמְבוּלָהוּ לָא חֲשִׁיב מְנִיָּהוּ, בַּר דְּמַעָּה.
 דְּהָא בְּדַמְעִין אֲזֵלָא לְבָא וְרַעוּתָא וְכָל גּוּפָא.
 תִּלְיִסְר תִּרְעִין עָאלִין קַמִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

תַּפְלָה, דְּכְתִיב בֵּיה שְׂמִיעָה, דְּכְתִיב שְׂמַעָה
 תַּפְלָתִי ה'. שְׁוֹעָה, דְּכְתִיב וְשׁוֹעָתִי
 הַאֲזִינָה. דְּמַעָּה, לָא בְּחַיִּי, אֶלָּא (דף צ"א ע"א) יִתִּיר
 מְבוּלָא, דְּכְתִיב אֵל דְּמַעָּתִי אֵל תִּתְחַרֵּשׁ.

מַאי בֵּין הָאֵי לְהָאֵי. רַבְּנִין דְּקִיסְרִי, וְרַבִּי אֶלְעָזָר
 בַּר יוֹסִי אָמְרַ, תַּפְלָה, לְזַמְנִין דְּבַר נֶשׂ צְלִי
 צְלוּתִיהּ, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ, אֲבָל לָא בְּעֵי
 לְמַעַבְד שְׂאִילְתִּיהּ, וְשִׁתִּיק מֵיָהּ, וְלֹא אֲשַׁנַּח בֵּיה,
 דְּהָא לָא כְּתִיב בֵּיה אֶלָּא שְׂמִיעָה.

לשון הקודש

וְשׁוֹעָתִי הַאֲזִינָה. דְּמַעָּה - לָא כְּאֵלָה,
 אֶלָּא יוֹתֵר מִהַכֵּל, שְׂכָתוּב אֵל דְּמַעָּתִי אֵל
 תִּתְחַרֵּשׁ.

מַח בֵּין זֶה לְזֶה? הַרְבָּנִים שֶׁל קִיסְרִי,
 וְרַבִּי אֶלְעָזָר בַּר יוֹסֵף אָמְרַ, תַּפְלָה -
 לְפַעְמִים שְׂאָדָם מִתַּפְלָל תַּפְלָתוֹ וְהַקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא שׁוֹמֵעַ, אֲבָל לָא רוּצָה לַעֲשׂוֹת
 בְּקִשְׁתּוֹ, וְשׁוֹתֵק מִמֶּנּוּ וְלֹא מְשַׁנֵּחַ בּוֹ,
 שְׂחַרֵּי אֵין כְּתוּב אֶלָּא שְׂמִיעָה.

כְּתוּבִים בְּפֶסוּק הַזֶּה, (תהלים ט) שְׂמַעָה
 תַּפְלָתִי ה' וְשׁוֹעָתִי הַאֲזִינָה אֵל דְּמַעָּתִי
 אֵל תִּתְחַרֵּשׁ.

כָּל הַשְּׁלִשָּׁה חֲשׁוּבִים לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא, וּמְכַלֵּם אֵין חֲשׁוּבָה מֵהֶם, רַק
 הַדְּמַעָּה. שְׂחַרֵּי בְּדַמְעוֹת הוֹלֵךְ הַלֵּב וְרָצוֹן
 כָּל הַגּוּף. שְׁלִשָּׁה עֶשְׂרֵי שְׁעָרִים נִכְנָסִים
 לְפָנֵי הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

תַּפְלָה - שְׂכָתוּב בּוֹ שְׂמִיעָה, שְׂכָתוּב
 שְׂמַעָה תַּפְלָה ה'. שְׁוֹעָה - שְׂכָתוּב